

**НАРЕДБА № 3 от 19.04.2001 г. за минималните изисквания за безопасност и
опазване на здравето на работещите при използване на лични предпазни средства на
работното място**

Издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 46 от 15.05.2001 г., в сила от 16.08.2001 г., изм. и доп., бр. 40 от 18.04.2008 г.

Сборник закони - АПИС, кн. 6/2001 г., стр. 143

Библиотека закони - АПИС, т. 11, р. 1, № 366

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определят минималните изисквания за безопасност и опазване на здравето на работещите при използване на лични предпазни средства при работа.

Чл. 2. Тази наредба се прилага във всички предприятия и места, където се осъществява трудова дейност съгласно чл. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд .

Чл. 3. (1) Наредбата не се прилага за:

1. облекло, което не е специално предназначено за опазване на здравето и безопасността на работещия;

2. лични предпазни средства, носени или използвани от военнослужещите, полицията и други служби за поддържане на обществения ред;

3. спортна екипировка;

4. отбранителна или възпираща екипировка за самозащита;

5. устройства, вкл. и портативни, за откриване и сигнализиране на опасности и вредности.

(2) Наредбата се прилага, като разпоредбите ѝ се съобразяват със специфичните нормативни актове, регламентиращи изисквания за лични предпазни средства за:

1. аварийни и спасителни служби;

2. пътен транспорт.

Чл. 4. Лични предпазни средства се използват, когато рисковете не могат да бъдат избегнати или намалени в достатъчна степен чрез средства за колективна защита или посредством мерки, методи и процедури при организация на работата.

Раздел II

Задължения на работодателя

Чл. 5. (1) При работа с риск за здравето и безопасността, който не може да се отстрани по друг начин, работодателят осигурява на работещите необходимите лични

предпазни средства.

(2) При използване на лични предпазни средства се изпълняват изискванията на тази наредба, на общите и на специфичните нормативни актове по безопасност и здраве при работа за различните производства, дейности, видове работа и работно оборудване и за пожарна и аварийна безопасност.

(3) Нормативните актове по ал. 2 съдържат и случаи, ситуации и обстоятелства, при които работодателят, въпреки че е изпълнил приоритетното задължение за прилагане на колективни предпазни средства, трябва да осигури използване на съобразени с условията лични предпазни средства.

Чл. 6. (Изм. - ДВ, бр. 40 от 2008 г.) Личните предпазни средства трябва да отговарят на нормите и изискванията за осигуряване на безопасност и опазване на здравето, съдържащи се в приложимите за лични предпазни средства нормативни актове, свързани със съществените изисквания към продуктите, които са предназначени за пускане на пазара и/или за пускане в действие.

Чл. 7. Личните предпазни средства трябва:

1. да осигуряват защита от рисковете, при които се прилагат, без те самите да водят до увеличаване на който и да е риск;

2. да отговарят на условията на съответното работно място;

3. да са съобразени с ергономичните изисквания и здравословното състояние на работещите;

4. да съответстват на размерите на използващия ги, ако е необходимо, след подходящо регулиране.

Чл. 8. Когато поради наличие на повече от една опасност е необходимо работещите да носят повече от едно лично предпазно средство, те трябва да са съвместими и при едновременното им използване да продължават да бъдат ефективни срещу съответните опасности.

Чл. 9. Условията за използване на личните предпазни средства, особено времето, през което се носят от работещите, се определят в зависимост от работното място на всеки работещ, от експозицията, от степента на риска и от характеристиките и ефективността на личното предпазно средство.

Чл. 10. (1) Личните предпазни средства са предвидени за индивидуално използване.

(2) Ако обстоятелствата изискват лични предпазни средства да бъдат носени от повече от едно лице, се вземат подходящи мерки за недопускане възникване на хигиенни и здравословни проблеми за различните ползватели.

Чл. 11. За всяко лично предпазно средство в предприятието (организацията) се осигурява достъпна за работещите информация по отношение прилагането на изискванията по чл. 6, 7, 8 и 9.

Чл. 12. Работодателят предварително информира всеки работещ за рисковете, от които го защитават личните предпазни средства, които той му предоставя за ползване.

Чл. 13. Работодателят осигурява на работещите обучение и организира

демонстриране за използването, съхраняването и начините за проверка на изправността на личните предпазни средства.

Чл. 14. Личните предпазни средства се използват само по предназначение, с изключение на специфични и изключителни обстоятелства.

Чл. 15. (1) Личните предпазни средства се използват в съответствие с инструкциите на работодателя и производителя.

(2) Инструкциите по ал. 1 трябва да са разбираеми за работещите.

Чл. 16. (1) Преди избора работодателят оценява дали личните предпазни средства, които възнамерява да бъдат използвани, задоволяват изискванията по чл. 4 , 5 , 6 , 7 и 8.

(2) Оценката по ал. 1 включва:

1. анализ и оценка на рисковете, които не могат да бъдат избегнати по друг начин;

2. определяне на характеристиките, които всяко лично предпазно средство трябва да притежава, за да е ефективно срещу рисковете, отнасящи се до т. 1, като се вземат предвид и всички рискове, произтичащи от употребата на самото лично предпазно средство;

3. сравнение на характеристиките на наличните лични предпазни средства с характеристиките на необходимите лични предпазни средства съгласно т. 2.

(3) Оценката по този член се извършва писмено и се преразглежда и актуализира, ако се предвиждат или настъпят някакви промени в обстоятелствата или в който и да е елемент на самата оценка.

Чл. 16а. (Нов - ДВ, бр. 40 от 2008 г.) (1) Работодателят предприема необходимите мерки за изпълнение на изискванията на членове от 4 до 16 и на общите изисквания за използване и/или за осигуряване на лични предпазни средства съгласно приложения № 1, № 2 и № 3 при спазване на разпоредбите на нормативните актове за съществените изисквания към продуктите, които са предназначени за пускане на пазара и/или за пускане в действие.

(2) Общите изисквания по ал. 1 трябва да бъдат прилагани, като се вземат предвид всички значителни промени в риска, в колективните средства за защита и в личните предпазни средства, дължащи се на техническия прогрес.

Чл. 17. (1) Работодателят определя работните места и видовете работа, при които се използват лични предпазни средства, съгласно чл. 4 въз основа на извършена оценка на риска на работното място, като има предвид: неизчерпателния списък на дейности, които могат да изискват прилагане на лични предпазни средства, посочени в приложение № 1, неизчерпателния списък на лични предпазни средства, посочени в приложение № 2, таблицата за части на тялото на работещите, изложени на рискове, посочена в приложение № 3.

(2) В зависимост от спецификата на работните места, възможните опасности и резултатите от оценката на риска работодателят определя необходимите лични предпазни средства независимо от това, дали дейностите, личните предпазни средства и рисковете са посочени или не в приложения № 1, 2 и 3.

(3) След извършването на изискванията се от тази наредба дейности работодателят съставя списък, който съдържа:

1. работните места, професиите и видовете работа, за които се използват лични предпазни средства;

2. вида, наименованието и точната идентификация на всяко лично предпазно средство;

3. конкретните опасности, за които се прилагат посочените лични предпазни средства;

4. срока за износване на личните предпазни средства.

(4) Списъкът по ал. 3 се обявява пред работещите.

Чл. 18. (1) Личните предпазни средства се предоставят на работещите в деня на постъпването им на работа.

(2) Работодателят осигурява използването само на изправни и отговарящи на изискванията на тази наредба лични предпазни средства.

Чл. 19. Почистването, изпирането, дезинфекцирането, дегазирането, дезактивирането, ремонтването и други действия по поддържането, както и подмяната на личните предпазни средства се организират от и са за сметка на работодателя.

Чл. 20. Личните предпазни средства се използват:

1. постоянно - когато опасностите действат непрекъснато;

2. периодично - когато опасностите възникват при определени видове и условия на работа;

3. аварийно - при възникване на аварии, бедствия, катастрофи и други подобни обстоятелства.

Чл. 21. Местата за съхраняване на лични предпазни средства, които се използват аварийно, се определят от работодателя със заповед.

Чл. 22. Работодателят осигурява резерв от лични предпазни средства, необходими за гарантиране на безопасното осъществяване на трудовата дейност.

Чл. 23. (1) Работодателят осигурява периодични проверки за качествата на личните предпазни средства.

(2) За извършените проверки се съставя протокол.

Чл. 24. При откриване на неизправности на личните предпазни средства работещите незабавно уведомяват работодателя за взимане на необходимите мерки.

Чл. 25. (1) Личните предпазни средства, в т. ч. специалното работно облекло, са краткотрайни активи на предприятието и се отчитат като материали по установения ред.

(2) Личните предпазни средства, в т. ч. специалното работно облекло, след получаването им от работещите се изписват в издръжката на предприятието. За тях се води

и извънсчетоводна отчетност за срока на износване.

Чл. 26. (1) При прекратяване на трудовото правоотношение или при преминаване на друга работа работещият връща на работодателя дадените му за ползване лични предпазни средства, в т. ч. специално работно облекло.

(2) Специалното работно облекло, свързано с параметрите на микроклимата на работното място - температура, влажност и скорост на движение на въздуха, след изтичане на срока за износване не подлежи на връщане.

Чл. 27. При прекратяване на трудовото правоотношение или при преминаване на друга работа работещият може да задържи специалното работно облекло, свързано с параметрите на микроклимата на работното място, като заплати стойността до срока на износването му.

Чл. 28. (1) Загубени, унищожени или повредени лични предпазни средства преди изтичане на срока за износване не по вина на работещия, което се установява с протокол на работодателя, се подменят с нови.

(2) Когато личните предпазни средства са загубени или унищожени по вина на работещия, работодателят го снабдява с нови и може да търси имуществена отговорност за остатъчната стойност до срока на износване съгласно Кодекса на труда.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

(Загл. изм. - ДВ, бр. 40 от 2008 г.)

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. (Изм. - ДВ, бр. 40 от 2008 г.) "Лично предпазно средство" е понятието, определено в § 1, т. 7 от допълнителните разпоредби на Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

2. "Работодател" е понятието, определено в § 1, т. 2 от допълнителните разпоредби на Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

3. "Предприятие" е понятието, определено в § 1, т. 2 от допълнителните разпоредби на Кодекса на труда.

§ 1а. (Нов - ДВ, бр. 40 от 2008 г.) С тази наредба се въвеждат разпоредбите на Директива 89/656/ЕИО на Съвета от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасността и здравето на работниците при използване на лични предпазни средства на работното място (трета специална директива по смисъла на член 16, ал. 1 от Директива 89/391/ЕИО).

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 284, ал. 3 КТ и чл. 36, т. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

§ 3. Тази наредба влиза в сила три месеца след обнародването ѝ в "Държавен вестник".

§ 4. От датата на влизане в сила на тази наредба се отменя Наредба № 11 от 1993 г. за специалното работно облекло и личните предпазни средства (ДВ, бр. 66 от 1993 г.).

§ 5. Указания по прилагане на тази наредба дават Министерството на труда и социалната политика и Министерството на здравеопазването.

§ 6. Контролът по изпълнение на наредбата се извършва от Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" към министъра на труда и социалната политика.

Приложение № 1 към чл. 17

чл. 17

Неизчерпателен списък на дейности, които могат да изискват прилагане на лични предпазни средства

- 1. Защита за главата (защита на черепа)** 1.1. Защитни каски
  - 1.1.1. Строителство, особено при работа на, под или около работното място, намиращи се под скеле или повдигателно устройство, при монтаж и демонтаж на кофраж, монтажни и демонтажни дейности, дейности при издигане на скеле и разрушителни дейности.
  - 1.1.2. Дейности по стоманени мостове и стоманени строителни конструкции, стълбове, кули, стоманени хидравлични съоръжения, доменни пещи, стоманолеярни и прокатни (валцовъчни) цехове, големи контейнери и тръбопроводи, паро- и електроцентрали.
  - 1.1.3. Работа в рудници (кариери), изкопи, шахти и тунели.
  - 1.1.4. Земекопни и скални дейности.
  - 1.1.5. Работа под земята, кариери, открити рудници, добив на въглища.
  - 1.1.6. Работа с механично задвижвани инструменти.
  - 1.1.7. Взривни работи.
  - 1.1.8. Работа около подемници, подемни устройства, кранове и конвейери.
  - 1.1.9. Работа с доменни пещи, редуктори, прокатни станове, чугунолеене, ковене, леене, шамповане.
  - 1.1.10. Работа с промишлени пещи, контейнери, машини, силози, бункери и тръбопроводи.
  - 1.1.11. Корабостроене.
  - 1.1.12. Работа по маневриране на влакове.
  - 1.1.13. Работа в кланици.
- 2. Защита на долните крайници** 2.1. Защитни обувки с устойчиви на пробождаване ходила
  - 2.1.1. Направа, монтаж и демонтаж на кофраж, работа с арматура, полагане на фундамент и пътни работи.
  - 2.1.2. Работа при монтаж и демонтаж на скеле.
  - 2.1.3. Работа при демонтаж на арматура, железарски работи, производствена заготовки, полагане на бетон.
  - 2.1.4. Работа с панели и сглобяеми части, включително монтаж и демонтажна временно укрепване.
  - 2.1.5. Работа на строителни площадки и в складове.
  - 2.1.6. Работа на покриви.
  - 2.1.7. Монтаж на технологично оборудване, тръбопроводи и инсталации.2.2. Защитни обувки без устойчиво на пробождаване ходило
  - 2.2.1. Работа на стоманени мостове, стоманени строителни конструкции, стълбове, кули, повдигателни устройства, стоманени хидравлични съоръжения, доменни пещи, стоманолеярни и валцовъчни (прокатни) цехове, големи контейнери, големи тръбопроводи, товароподемни кранове, паро- и електроцентрали.
  - 2.2.2. Пещостроителство, монтаж на отоплителни и вентилационни съоръжения и работи по монтиране на метални конструкции.
  - 2.2.3. Преработвателни и експлоатационни работи.
  - 2.2.4. Работа с доменни пещи, редукторни инсталации, стоманолеярни и валцовъчни (прокатни) цехове, работа с метал, ковашки и шамповъчни работи, цехове за горещо пресуване и закаляване.
  - 2.2.5. Работа в кариери, открити изкопи (рудници), подземен и открит добив на въглища.
  - 2.2.6. Скални работи.
  - 2.2.7. Производство на плоско стъкло и стъклени изделия при работа и манипулиране.
  - 2.2.8. Работа с матрици в керамичната промишленост.
  - 2.2.9. Облицовка на пещи за керамичната промишленост.
  - 2.2.10. Формоване на керамични изделия и строителни материали.
  - 2.2.11. Транспорт и складиране.
  - 2.2.12. Работа със замразени блокове месо и пакетиране на консервирани храни.
  - 2.2.13. Корабостроене.
  - 2.2.14. Работа при маневриране на влакове.
  - 2.2.15. Работа, свързана с акумулаторни батерии и зарядни устройства, електролизни уредби, електрозаваръчни машини и съоръжения, кондензаторни уредби и електрофилтри.2.3. Защитни обувки с шипове или клинове и с устойчиви на пробождаване ходила
  - 2.3.1. Работа на покриви.2.4. Предпазни обувки с изолиращи ходила
  - 2.4.1. Работа със или върху много горещи или много студени материали.2.5. Защитни обувки, които могат лесно да се свалят
  - 2.5.1. Там, където има риск от разтопени вещества.
- 3. Защита на очите или лицето** 3.1. Защитни очила от "закрит тип", лицеви щитове или екрани
  - 3.1.1. Заваряване, шлифоване и пресяване.

3.1.2. Зачеканяване и обработка със секач или длето. 3.1.3. Скални работи.
3.1.4. Работа с механично задвижвани инструменти. 3.1.5. Работа с въртящи се машини, образуващи малки стружки. 3.1.6. Шамповане. 3.1.7. Преместване и разрушаване на отломки. 3.1.8. Разпръскване на абразивни вещества. 3.1.9. Работа с киселини и разяждащи разтвори, дезинфекционни и антикорозионни продукти. 3.1.10. Работа с пулверизатори на течности. 3.1.11. Работа със и около разтопени вещества. 3.1.12. Работа с лъчиста топлина. 3.1.13. Работа с лазери.

4. Защита на дихателните органи 4.1. Дихателни маски (дихателни апарати)
4.1.1. Работа в контейнери, затворени съдове и газови промишлени пещи, в които може да има газ или недостатъчно количество кислород. 4.1.2. Работа около мястото за зареждане на доменната пещ. 4.1.3. Работа около газови преобразователи, тръби за газ на доменната пещ. 4.1.4. Работа в близост с изливането на метал от доменната пещ, където може да има изпарения на тежки метали. 4.1.5. Работа при зареждане на пещи и кофи, където има прах. 4.1.6. Боядисване чрез пулверизиране, когато обезпрашаването е недостатъчно. 4.1.7. Работа в шахти, канализационни тръби и други подземни съоръжения, свързани с канализацията. 4.1.8. Работа в хладилни инсталации, при които има опасност от изтичане на охладителя. 4.1.9. Пясъкоструйни дейности. 4.1.10. Смяна на филтри на прахопречиствателни съоръжения. 4.1.11. Демонтаж или разрушаване на азбестови материали. 4.1.12. Работа в минни галерии, шахти, стгуроотвалища, хвостохранилища, бункери за зърно, топлоцентрали.

5. Защита на слуха 5.1. Предпазители за ушите (външни и вътрешни антифони)
5.1.1. Работа с преси за метал. 5.1.2. Работа с пневматични пробивни машини. 5.1.3. Наземния персонал на летищата. 5.1.4. Шлифване, пилене. 5.1.5. Други дейности с наднормен шум.

6. Защита на тялото и горните крайници 6.1. Защитни облекла
6.1.1. Работа с киселини, разяждащи разтвори, дезинфекционни и антикорозионни вещества. 6.1.2. Работа със или около горещи материали и при въздействие на топлина. 6.1.3. Работа с изделия от плоско стъкло. 6.1.4. Пясъкоструйни работи. 6.1.5. Работа в хладилни камери за дълбоко замразяване. 6.1.6. Работа в рентгенови помещения, със скенери. 6.2. Огнеустойчиви облекла 6.2.1. Заваряване в ограничена зона. 6.3. Предни престилки, устойчиви на пробождане и срязване 6.3.1. Пробождане и срязване. 6.3.2. Работа с ръчни ножове, включващи насочване на ножа към тялото. 6.4. Кожени предни престилки 6.4.1. Заваряване. 6.4.2. Коване. 6.4.3. Леене. 6.5. Лични предпазни средства за защита на предмишницата 6.5.1. Пробождане и срязване. 6.6. Ръкавици 6.6.1. Заваряване. 6.6.2. Манипулиране на обекти с остри ръбове, но не при машини, при които има опасност от захващане на ръкавиците. 6.6.3. Небезопасна работа с киселини и разяждащи разтвори. 6.6.4. Работа с електросъоръжения. 6.7. Метални мрежести ръкавици 6.7.1. Пробождане и срязване. 6.7.2. Редовно използване на ръчни ножове в кланиците и производството. 6.7.3. Смяна на ножовете на режещи машини.

7. Защита от неблагоприятни климатични въздействия 7.1. Работа на открито при дъжд и студ.

8. Светоотразяващи облекла 8.1. Работа, при която работещите трябва да бъдат ясно видими.

9. Защитни колани (сбруи) 9.1. Работа на скеле. 9.2. Монтаж на сглобяеми части. 9.3. Работа на стълбове. 9.4. Работа на наклонени покриви.

10. Защитни въжета 10.1. Работа в кабината на висок кран. 10.2. Работа във високи кабинни на складови съоръжения за товарене и разтоварване. 10.3. Работа във високите части на сондажни кули. 10.4. Работа в шахти и канализационни тръби.

11. Защита на кожата 11.1. Работи при импрегниране и промазване

на материали. 11.2. Дъбене и щавене на кожи.

12. Защита от електрически ток 12.1. Работа в открити и закрити разпределителни уредби на подстанции.

Приложение № 2 към чл. 17

чл. 17

Неизчерпателен списък на лични предпазни средства (ЛПС)

1. ЛПС за главата 1.1. Защитни каски за промишлеността (минна, строителна и др.). 1.2. Средства за защита на скалпа (кепета, бонета, мрежи за коса съсили без екран за очите). 1.3. Средства за защита на главата (бонета, кепета, качулки и др. отплат, от плат с покритие и др.).

2. ЛПС за слуха 2.1. Вътрешни антифони и други подобни приспособления. 2.2. Каски с антифони. 2.3. Външни антифони за самостоятелна употреба или които се монтират на каски. 2.4. Външни антифони с приемник за ниски честоти. 2.5. Средства за защита на слуха с устройство за двустранна комуникация.

3. ЛПС за очите и лицето 3.1. Очила от "открит тип". 3.2. Очила от "закрит тип". 3.3. Очила от "закрит тип" за X-лъчение, за лазерно лъчение, за ултравиолетови, инфрачервени и видими лъчения. 3.4. Лицеви щитове. 3.5. Щитове и каски за заваряване (ръчни щитове, щитове, които сезакрепват към главата, или щитове, които се монтират към защитните каски).

4. ЛПС за дихателните органи 4.1. Филтри против прахови, противогазови и срещу радиоактивни прахове. 4.2. Изолиращи устройства с подаване на въздух. 4.3. Дихателни апарати, включващи подвижен щит за заваряване. 4.4. Съоръжения за водолази. 4.5. Водолазни костюми.

5. ЛПС за горните крайници 5.1. Ръкавици, осигуряващи защита срещу: 5.1.1. механични въздействия (пробождане, порязване, вибрации и др.); 5.1.2. химически вещества; 5.1.3. електричество и топлина. 5.2. Ръкавици с един пръст. 5.3. Напръстници. 5.4. Ръкавели. 5.5. Защитни средства за китките при тежка работа. 5.6. Ръкавици без пръсти. 5.7. Защитни ръкавици.

6. ЛПС за долните крайници 6.1. Обувки-половинки, боти, високи обувки, обезопасяващи боти. 6.2. Обувки, които могат да бъдат бързо развързани или разкопчани. 6.3. Обувки с допълнително защитно бомбе. 6.4. Обувки и надобувки с устойчиви на топлина ходила. 6.5. Устойчиви на топлина обувки, боти и надботи. 6.6. Термични (за защита от студ) обувки, боти и надботи. 6.7. Обувки, боти и надботи, устойчиви на вибрации. 6.8. Антистатични обувки, боти и надботи. 6.9. Изолиращи обувки, боти и надботи. 6.10. Защитни обувки за оператори на верижен трион. 6.11. Обувки с дървени подметки. 6.12. Наколеници. 6.13. Подвижни ортопедични стелки. 6.14. Гамаша. 6.15. Подвижни ходила, устойчиви на топлина, пробождане или подхлъзване. 6.16. Подвижни котки за поледица, сняг или хлъзгава почва.

7. ЛПС за кожата 7.1. Защитни кремове (мазила).

8. ЛПС за торса (трупа) и корема 8.1. Защитни жилетки, куртки и предни престилки за защита от механични въздействия (пробождане, порязване, пръски разтопен метал и др.). 8.2. Защитни жилетки, куртки и предни престилки за защита от химически вещества. 8.3. Загриващи жилетки. 8.4. Спасителни жилетки. 8.5. Предни престилки за защита от X-лъчи. 8.6. Колани за тялото.

9. ЛПС за цялото тяло 9.1. Оборудване за защита срещу падане от височина: 9.1.1. Оборудване за предотвратяване на падане (пълно оборудване свсички необходими приспособления). 9.1.2. Спирачно оборудване за поглъщане на кинетичната енергия. 9.1.3. Устройства за тялото (предпазен колан - сбруя). 9.2. Защитни облекла. 9.2.1. Обезопасяващи облекла (от две части и гащеризони). 9.2.2. Облекла за защита срещу механични въздействия (пробождане, порязване и др.). 9.2.3. Облекла за защита срещу химични вещества. 9.2.4. Облекла за защита срещу пръски разтопен метал и

